

Zabawa, która nie trwa

czyli
jakich
zabawek

WYKRAĆ

praktyczny poradnik

ZABAWA KTÓRA NIE TRUJE,

czyli jakich zabawek unikać

Fot. Colin Maynard on Unsplash

W buzi dziecka często ląduje nie tylko przeznaczony do tego gryzak, ale także inne przedmioty: klocki, lalki, pluszaki, puzzle, samochodziki... Różne zabawki są też tulone do dziecięcych połączków. Bez wielu najmłodszy nie potrafią zasnąć. W idealnym świecie wszystkie te przedmioty byłyby bezpieczne. Świat nie jest jednak idealny i nawet w zabawkach dla najmłodszych mogą znajdować się toksyczne substancje. Co ważne, wiele z nich ma skłonność do bioakumulacji, tzn. gromadzenia się w organizmie.

Plastyfikatory, czyli substancje zmiękczające tworzywa, bardzo często są wykorzystywane w plastikowych zabawkach pomimo tego, że mogą powodować zaburzenia rozwoju i pracy układu hormonalnego. Substancje chemiczne, które zmniejszają palność, stosuje się w produkcji pluszaków, mimo że są rakotwórcze. Formaldehyd, który może powodować zaburzenia endokrynologiczne, nadal jest obecny w niektórych klejach używanych w zabawkach. Z kolei farby, którymi pokrywa się dziecięce produkty, mogą zawierać rakotwórczy, mutageny i toksyczny chrom. Właśnie z tych powodów bliski kontakt z przypadkowymi zabawkami, zwłaszcza tymi nieznanego pochodzenia, może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia. Dlatego tak ważne jest upewnienie się, że przedmioty, którymi bawią się najmłodszy, na pewno są bezpieczne.

Fot. Sandy Millar on Unsplash

DLACZEGO ZABAWKI MOGĄ BYĆ NIEBEZPIECZNE?

Na szczęście jednorazowe zetknięcie się z potencjalnie szkodliwą zabawką raczej nie doprowadzi do zatrucia dziecka. Jednak przy stałym kontakcie z niebezpiecznymi chemikaliami organizm zacznie je w sobie gromadzić, a to skumulowanie może stać się przyczyną poważnych problemów zdrowotnych, np. zmian nowotworowych. Jak przypuszczają eksperci, płodność młodych mężczyzn i kobiet zmniejsza się między innymi właśnie na skutek działania substancji chemicznych w dzieciństwie. Jakich konkretnie związków chemicznych w zabawkach powinniśmy unikać i dlaczego?

substancja	wpływ na zdrowie	zastosowanie	w jakich zabawkach
anilina	toksyczna, rakotwórcza i mutagenna	barwniki i pigment	lalki
barwniki azowe	rakotwórcze i alergizujące	barwniki i pigment	lalki, zabawki pluszowe, drewniane i plastikowe
kadm	rakotwórczy, może zaburzać płodność i rozwój dziecięcego mózgu	barwniki i pigment dające kolor czerwony, pomarańczowy i żółty	lalki, zabawki drewniane i plastikowe
chrom	rakotwórczy, mutageny i toksyczny, może zaburzać płodność	barwniki i pigment dające kolor zielony, pomarańczowy i żółty	lalki, zabawki pluszowe, drewniane i elektroniczne
bromowane środki opóźniające palność	toksyczne i trwałe, część rakotwórcza, niektóre mogą zaburzać pracę układu rozrodczego i hormonalnego	środki zmniejszające palność	lalki, zabawki pluszowe, plastikowe i elektroniczne
formaldehydy i substancje je uwalniające	działają drażniąco na błony śluzowe i skórę, mogą być rakotwórcze	pigmenty, kleje do drewna, środki opóźniające palność, zapobiegające gnieniu i podnoszące wodoodporność	zabawki pluszowe i drewniane

substancja | wpływ na zdrowie | zastosowanie | w jakich zabawkach

perfluorowane związki chemiczne (PFC)	rakotwórcze, mogą powodować zaburzenia płodności	środki podnoszące wodoodporność i plamoodporność	lalki, zabawki pluszowe
bisfenol A (BPA)	może zaburzać pracę układu rozrodczego i hormonalnego, podnosi ryzyko zachorowania na raka	produkty z tworzyw poliwęglanowych, epoksydów i żywicy epoksydowej	lalki, zabawki plastikowe i elektroniczne
nonylofenol (etoksylaty)	może zaburzać pracę układu hormonalnego	stabilizator tworzyw sztucznych, związek powierzchniowo czynny	lalki, zabawki pluszowe i plastikowe
związki cynoorganiczne	drażniące dla oczu i skóry, mogą mieć szkodliwy wpływ na układ nerwowy, hormonalny i rozrodczy	stabilizatory tworzyw sztucznych (najczęściej niebarwionych)	lalki, zabawki pluszowe, drewniane i plastikowe
chlorowane parafiny	rakotwórcze, mogą zaburzać pracę układu hormonalnego	plastyfikatory	lalki, zabawki plastikowe i elektroniczne
ftalany	mogą upośledzać płodność oraz zaburzać pracę układu hormonalnego i rozwój	plastyfikatory, najczęściej obecne w miękkich plastikach i wypełniaczach pluszaków, substancje zapachowe	lalki, zabawki pluszowe, plastikowe i elektroniczne
triklosan	może powodować alergie i wzmacniać oporność bakterii oraz zaburzać pracę układu hormonalnego	środek antybakteryjny	lalki, zabawki pluszowe i plastikowe

Źródło: „Dzieciństwo bez niebezpiecznych substancji”, Urząd Miejski w Gdańsku – Wydział Środowiska

JAK KUPOWAĆ ZABAWKI, KTÓRE NIE TRUJĄ?

Fot. Nathan Dumlao on Unsplash

Choć sprzedawane w Unii Europejskiej zabawki muszą posiadać oznakowanie zgodności CE, nie stanowi ono gwarancji nieszkodliwości. Znak CE jest deklaracją producenta, że produkt spełnia wszystkie podstawowe wymogi bezpieczeństwa, ale w odniesieniu do związków chemicznych nie są one szczególnie precyzyjne. Oznacza to, że zabawka z takim oznaczeniem wciąż może zawierać niebezpieczne substancje.

Jak zatem możesz chronić przed nimi swoje dzieci?

- ! Kupuj zabawki dobrej jakości i ze sprawdzonych źródeł.
- ! Nie kupuj gumowych zabawek chińskiego pochodzenia, które często zawierają ftalany.
- ! Unikaj zabawek, które są bardzo tanie i wydzielają silny zapach, gdyż to właśnie w nich stężenie niebezpiecznych substancji chemicznych bywa szczególnie wysokie.
- ! Nie kupuj zabawek z czarnego plastiku, w którym często znajdują się opóźniające spalania.
- ! Przed użyciem rozpakuj nową zabawkę i pozwól jej się przewietrzyć.
- ! Zamiast kupowania kolejnych sklepowych produktów samemu zrób bezpieczną zabawkę w domu, np. ciastolinę lub masę solną.
- ! Korzystaj z aplikacji „Pytaj o chemię” i sprawdzaj, czy dany produkt zawiera substancje wzbudzające szczególnie duże obawy (SVHC) w stężeniu większym niż 0,1%.

PRZEPISY NA NATURALNE MASY PLASTYCZNE

MOKRY PIASEK

JAK SIĘ NIM BAWIĆ: Dokładnie tak samo, jak z piasku nad morzem – budować zamki lub tworzyć kształty z foremek.

Składniki:

- 6 szklanek mąki
- 1 szklanka oleju

Sposób przygotowania:

Dokładnie połącz ze sobą oba składniki.

CIECZ NIENEWTONOWSKA

JAK SIĘ NIĄ BAWIĆ: Możesz w nią pukać młotkiem i doświadczać silnego oporu; możesz powoli zanurzać w nią przedmiot i obserwować, jak znów staje się płynna; możesz ulepić z niej kulkę (będzie twarda, dopóki dłonie będą się poruszać), a następnie pozwolić jej rozpląnąć się między palcami. Ponieważ ciecz nienewtonowska czasem zachowuje się jak ciało stałe, a czasem jak ciecz, może posłużyć Ci za punkt wyjścia do rozmowy o prawach fizyki.

Składniki:

- 1 szklanka skrobi ziemniaczanej
- 1 szklanka wody

Sposób przygotowania:

Dokładnie wymieszaj ze sobą oba składniki.

Fot. Daiga Ellaby, Jasmin Ne on Unsplash

CIASTOLINA

JAK SIĘ NIĄ BAWIĆ: Wyczaruj z niej ulubione owoce, postać z ulubionej bajki, kwiatki na prezent, ukochane zwierzątko.

Składniki:

- 2 szklanki mąki
- 1 szklanka soli
- 2 szklanki ciepłej wody
- 2 łyżki oleju
- 1 łyżka kwasu cytrynowego
- Kilka barwników spożywczych

Sposób przygotowania:

Mąkę, sól, olej i kwasek cytrynowy umieść w garnku. Zalej wodą i zacznij podgrzewać na małym ogniu. Mieszaj drewnianą łyżką do czasu, aż masa zgęstnieje. Jej finalna konsystencja powinna przypominać puree ziemniaczane. Po wyjęciu masy z garnka zagnieć ją i podziel na tyle części, ile masz barwników. Po zabarwieniu przechowuj w szczelnie zamkniętym pojemniku.

MASA SOLNA

JAK SIĘ NIĄ BAWIĆ: Wyczaruj z niej trwałe dekoracje (np. świąteczne), przestrzenne figurki, przedmioty potrzebne do różnych zabaw (np. w sklep, dom, pocztę lub szpital).

Składniki:

- 1 szklanka mąki
- 1 szklanka drobnoziarnistej soli
- Pół szklanki wody

Sposób przygotowania:

Po połączeniu mąki z solą ostrożnie dodaj wodę i wszystko wymieszaj. Finalnie masa powinna mieć konsystencję zbliżoną do ciasta na pizzę. W przeciwieństwie do ciastoliny masa solna zastyga, dlatego po stworzeniu pożądanych kształtów należy odłożyć je na kilka godzin (a w przypadku większych konstrukcji nawet na kilka dni). Po wyschnięciu masę solną można pomalować.

Fot. Phil Hearing, Kelly Sikkema on Unsplash

Konsekwentnie i na różne sposoby poddajemy refleksji nawyki konsumenckie polskiego społeczeństwa po to, by świat, w którym żyjemy, stawał się czystszy, bardziej sprawiedliwy, bezpieczniejszy i lepszy.

Dołącz do nas! Stań się częścią czegoś ważnego. Włącz się w kampanie, akcje uliczne, zbieraj z nami podpisy, prowadź zajęcia z młodzieżą.

ekonsument.pl/dolacz

Wspieraj nas! Tylko wsparcie takich osób jak Ty nadaje naszym działaniom sens.

ekonsument.pl/wesprzyj

Skontaktuj się z nami:

info@ekonsument.pl

ekonsument.pl

facebook.com/kupujodpowiedzialnie

instagram.com/kupujodpowiedzialnie

Dofinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

LIFE

ChemBee

FUNDACJA
DRZEWO I JUTRO

Publikacja powstała w ramach projektu „Eko-ambasadorzy na rzecz eliminacji szkodliwych chemikaliów w codziennym życiu”, LIFEChemBee (LIFE21/GIE/DE/101074245), finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu LIFE, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Fundacji Drzewo i Jutro. Za jej treść odpowiada wyłącznie Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, a poglądy w niej wyrażone niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.